

مقاربة تحليلية نفسية لرواية الردهة الخارجية التاسعة

مروان عباس فاضل

التحصيل الدراسي: ماجستير في الادب التركي الحديث _ جامعة سليمان ديميرال/ تركيا

مكان العمل : جامعة الكوفة _ كلية اللغات/ قسم اللغة التركية

البريد الإلكتروني Email : marwan.aldulaimi@uokufa.edu.iq

الكلمات المفتاحية: بيامي صفا، رواية الردهة الخارجية التاسعة ، التحليل النفسي .

كيفية اقتباس البحث

فاضل ، مروان عباس ، مقاربة تحليلية نفسية لرواية الردهة الخارجية التاسعة،مجلة مركز بابل للدراسات الانسانية، كانون الثاني ٢٠٢٦، المجلد:١٦ ، العدد: ١ .

هذا البحث من نوع الوصول المفتوح مرخص بموجب رخصة المشاع الإبداعي لحقوق التأليف والنشر (Creative Commons Attribution) تتيح فقط للآخرين تحميل البحث ومشاركته مع الآخرين بشرط نسب العمل الأصلي للمؤلف، ودون القيام بأي تعديل أو استخدامه لأغراض تجارية.

Registered في
ROAD

مفهرسة في
IASJ

A Psychoanalytic Approach to the Novel "The Ninth Outer Hall"

Marwan Abbas Fadhil

Academic Qualifications: Master's Degree in Modern Turkish Literature,
Süleyman Demirel University, Turkey

Workplace: University of Kufa, College of Languages, Department of
Turkish Language

Keywords : Peyami Safa, The Ninth External Ward psychoanalytic criticism.

How To Cite This Article

Fadhil, Marwan Abbas, A Psychoanalytic Approach to the Novel "The Ninth Outer Hall", Journal Of Babylon Center For Humanities Studies, January 2026, Volume:16, Issue 1.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

[This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

المخلص

تهدف نظرية التحليل النفسي الأدبي، التي ظهرت في الربع الأول من القرن العشرين والتي تأثرت بنظريات فرويد النفسية، إلى كشف جوانب اللاوعي واللاشعور لدى الكاتب. وبناءً على هذا الأمر توصل العديد من نقاد الأدب إلى استنتاج مفاده أن فرويد هو من وضع أسس نظرية التحليل النفسي. هذا المنظور الذي يُغطي الجانب النفسي الداخلي للشخصيات التي تجسد أحداث و وقائع الاثر الادبي، وكذلك كل تفاصيل حياة المؤلف. وبالتالي، يُقدم منظوراً جديداً وتفسيراً دقيقاً لكل من الكاتب والعمل الادبي. يهدف التحليل إلى اكتشاف الرسالة أو الاستراتيجية الخفية وراء كتابه المؤلف لمثل تلك الاعمال وبناءً على ذلك، تحاول الرواية على افتراض أنها انعكاس لعقل المؤلف الباطن، اكتشاف المعاني الخفية الكامنة وراء هذه الرسائل الداخلية. يستكشف هذا البحث الاكاديمي الكاتب التركي بياي صفا، أحد أكثر الكُتاب استشهاداً في الأدب التركي الحديث، وروايته الأكثر تلائم للتحليل النفسي "الردهة الخارجية التاسعة". حيث

تمت دراسة التحليل النفسي لبطل الرواية الطفل المريض. وقد ظهرت آثار طفولة المؤلف الاليمة بوضوح في صفحات الرواية، كاشفةً عن المعاناه في الجانب النفسي للكاتب.

Abstract

The theory of literary psychoanalysis, which emerged in the early twentieth century under the influence of Freud's psychological thought, seeks to uncover the unconscious dimensions shaping both the writer and the fictional characters. Many literary critics accordingly view Freud as the founder of psychoanalytic theory, a perspective that extends to the internal psychological worlds of literary characters as well as the author's personal experiences. This approach offers a renewed interpretive framework that enables a deeper understanding of the author and the literary text alike.

Psychoanalytic criticism aims to reveal the hidden messages, symbolic structures, or underlying motivations that drive an author to produce a specific literary work. Assuming that the novel functions as a reflection of the author's subconscious mind, such analysis attempts to expose the latent meanings embedded within the narrative.

This study examines the Turkish writer Peyami Safa, one of the most frequently cited authors in modern Turkish literature, through his novel The Ninth External Ward, which is particularly suited to psychoanalytic inquiry. The research focuses on the psychological dimensions of the novel's young protagonist, a sick child, whose experiences echo the author's own painful childhood. These reflections appear prominently throughout the narrative, revealing the psychological suffering that shapes the novel's thematic structure.

Dokuzuncu Hariciye Koşu Romana Psikanalitik Bir Yaklaşım

Ad: Marwan Abbas FADHIL

Eğitim: Türkiye'deki Süleyman Demirel üniversitesinden yüksek lisan mezunu, yeni Türk edebiyatı

İş yeri: Kufa Üniversitesi_ Diller Fakültesi_ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet

20. asrın ilk çeyreğinden itibaren ve Freud'un yazmış olduğu psikolojik teorileri üzerine şekillenen Psikanalitik edebiyat kuramı, sanatçının bilinç dışı ve bilinçaltı yönleri ortaya çıkarmak amacıyla çalışan bir kuramdır. Bu düşünceden çıkarak birçok edebiyat eleştiricisi bir kanaate varıp Freud'un psikolojik teori temellerinin attığını düşünmektedirler. Yazarın hayatıyla ilgili en ayrıntılı detay dikkate alarak, eserde olayların temsil eden karakterlerin iç ruh dünyasına kadar uzanan bu alan göz önünde bulundurulur. Böylece hem yazara hem de esere yeni bir perspektif yeni bir yorum kazanmak demektir. Bir eserin konusu olan yazarın kendi yazmış olduğu yapıtın arkasındaki gizli mesaj veya strateji keşfetmeyi amaçlar. Buna dayanarak roman gerçekte yazarın şuuraltının aksetmesi olduğunu farz ederek iç mesajların arkasında görünmez manaları keşfetmeye çalışır. Bunlara dayanarak bu çalışmada yeni Türk edebiyatında en çok ona uygulanan yazarlardan biri Peyami Safa ve en derinliklere inen romanı da Dokuzuncu Hariciye Koşu romanıdır. Baş karakterin hasta çocuk üzerine bir psikanalizi incelenecektir. Yazarın çocukluğundan kalan izlerin roman sayfalarında ruh dünyası dökerek apaçık görülür.

Anahtar kelimler: Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koşu, Psikanalitik

Keywords:

Giriş

SIGMUND FREUD yayınlamış olduğu ünlü makalesini olan *Creative Writers and Daydreaming* (yaratıcı yazarlar ve gündüz düşleri) adlı yazı kapsamında düşünürlerce psikolojik ile edebiyat aralarında yakınlık ve benzerlik bulunur. Yaratıcı yazar edebi metinlerde bir çocuk oyunu gibi, çocuk oynarken kafasındaki kurduğu plan ve fantezi tıpkısını sanatçı eserini yazarken o şeyi yapar. O kendine has bir dünya yaratır, arzularını gizlice tutar. (FREUD, 1979, s. 194) Freud'a göre gündüz düşler (bireyin hayal ettiği) ile gece rüyalar arasında benzerlik olduğu

gibi bir fark ta vardır. Gündüz düşlerin içinde oluşan arzu, sahibi için değil, toplumdaki olan çevre “ayıp” olduğundan saklar. O yüzden *ben ayarlanışı* oluşturarak rüyaların sahibi içindeki arzu “*değiştirme ve gizleme*” ile yumuşatır hale sokar. İnsanların kabul edeceği duruma yaklaştırır. Okuyucunun eserlerden zevk almasını temin eden şey “şaka” mekanizmasını olduğu için, yaratıcı yazar okuyucusuna estetik haz sayesinde bir çeşit rüşvet vermektedir. Böylece kari (okur) önce şekilden bir tat alır sonra estetik haz (gizli arzu) edilen muhteva daha çok derinlere doyum varmasına izin verir. Freud’a göre derin haz “*ruhumuzdaki gerilimlerin gevşemesi*”dir. Yaratıcı yazar, okuru kendi bastırılmış arzunu hiç utanmadan haz alabilecek bir pozisyona getirebilmesi, sanat eserine *katharsis (arınma)* hissi doğar. Edebi eser bastırılmış arzularımıza dolaylı yollardan içimizi dokunur. İç ilişkili olan gerilim azaltarak gerçek bir haz olarak hissedilir.

Bu kurama göre edebi eser, bastırılmış bir arzu gerçekleşmesinin sunuluşudur. Böylece arzunun toplumsal ayıbı, rüya mekanizmasına benzer mekanizmalarla hafifletilmiş olur, eser okuyucusuna zevk verir ve bu zevk salt biçimsel nitelikleri sayesinde bir haz öncesidir ve asıl zevk ise "ruhumuzdaki gerilimlerin gevşeme si" ile sağlanır. (Aytaç, 1999, s.114)

Sigmund Freud yazdığı *sanat ve sanatçı üzerine* adlı eser, bir psikanalitik tedavi başlamadan önce hastanın kim olduğunu ya da karakterine bakmak pek doğru mümkün değil, daha çok öğrenmek istediği şey o hastadan belirleyen davranışların taşıdığı anlam ve o anlamda gizlenen eylem mümkün olduğu kadar uygun bir çare bulmaktadır. (FREUD, 1979, s.231). Freud vurguladığı hasta davranışları taşıdığı anlam psikanaliz bilimine göre, şuurlu doğrudan bağlıdır ve insanın ruhunu bilinçli ve bilinçsiz tarafı vardır. İnsan davranışları çoğu zaman şuurlu tarafından yönelttiğini belirtir. Psikanalistler eseri bir psikolojik gözüyle bakarlar ve sanatçının şuurlu tarafına inerek romanın ya da genel olarak eserin nasıl ve neden yazıldığına ipuçları aramaya çalışır. Ayrıca sanatçının bir nevrotik varlıktan ibaret olduğunu, bilinçaltılarına gönderilen duygular bir hastalık seviyesine gelir. Bastırılmış duygular değişik boyutlara girer sanatçının çıkmaz sokakları, içinde bulunduğu kaos ve trajediyi kendi yapıtlarıyla dışa yansımaları sağlar. (KARABULUT, 2011, s.974) Berna Moran’a göre madem ki sanatçı bastırıp saklamak zorunda kaldığı istekler, öyleyse bu isteği bir yolunu bularak kılık değiştirmek gerekir kendilerini bir yapıt(eser) içinde açık eder. Psikanalitiklere göre, sanatçının eseri bir psikanaliz tedavisinde olduğu gibi hastanın söylediği sözler alınabildiği gibi yazarın gizli tuttuğu isteklerini ve iç dünyasını araştırıp ortaya dökebilmesi için kendi eserini incelemeler yapılır (MORAN, 1991, s.152)

Romanda Ruhsal Sancı, Psikanalitik

Freud'a göre bir sanat eserin içinde bulunan şahsi mizaç farklılık hiçbir önemi değildir. Asıl mesele insanın kafasındaki oluşan ve yüreğinden seslenen sestir. Arkasında gelen Freud'cular sanatçıların neredeyse kendilerine aşık kimseler olduklarını ve çocukluk zamanında görülen ya da aldıkları özellikler taşıyan yetişmemiş kimseler olduğunu ileri sürdürmüştür. Nasıl ki bir insan bireyi olarak sağlıklı ya da hasta olabilme ihtimaline göre, şahsiyetini de belirleyen şeyleri görebilmek için psişik bünyesine bakmamız şart olur. Sanat gücünü açısından anlamamız gerekirse, mutlaka yarattığı işlerine bakmak gerekir. Aynı zamanda sanatçının hayatı çatışmalarla dolu mümkündür. Kırık dökük geçmişini eserlerinde yansıtır. Geçmiş yaşayış biçimlerini etkisiyle hem kişiliğine hem de yapıtlarına yansıtır. (Freud-Jung-Adler, 1981, s.73-74)

Peyami safa henüz dokuz yaşındayken başlayan bir hastalık yüzünden acılı bir çocukluk yaşamı sürmüştür. 1908 senede kendini hastane koridorlarında gezer olmuş, babası II. Abdulhamit tarafından sürgüne giden Sivas'ta son nefesini yitirmiştir. Birkaç ay sonra kardeşini kaybeden Safa henüz iki yaşındadır. Bu acıklı hali yüreğinde ve hatıralarında ilk çocukluk yaşamı derin izler bırakmıştır.

"Benim şuurum bir facia atmosferi içinde doğdu. Ben iki yaşında iken, babam ve Kardeşim Sivas'ta on ay içinde öldü. Böyle kısa bir fasılayla hem kocasını hem Çocuğunu kaybeden bir kadının hıçkırıkları arasında kendimi bulmağa başladım. Belki Bütün kitaplarımı dolduran 'bir facia beklemek' vehmi ve yaklaşan her ayak sesinde bir Tehlike sezmek korkusu böyle bir başlangıcın neticesidir. Dokuz yaşında başlayan bir Hastalık ve on üç yaşında başlayan hayatımı kazanmak zarureti, beni, edebiyattan Evvel, kendini anlamağa ve yetiştirmeğe mecbur bir küçük insanın tamamıyla hayatî Zaruretlerden doğma bir terbiye, psikoloji ve felsefe tecessüs ile doldurdu. On dokuz Yaşıma kadar hem kendime hem de muallimlik ettiğim mekteplerde çocuklarda bir Rehber olarak yaşadım. Harbi Umumî ortasında on beş yaşında muallimlik Ediyordum." (ÖZER, 2018, s.4)

Peyami Safa'nın hem mektep hem mahalle arkadaşı Gelibolulu doğumlu olan Elif Naci, Peyami çocukluk yaşamında çektiği yoksulluk ve hastalıktan dolayı aşırı alingan ve geçimsiz bir kişi haline vardığını diyerek sağ kolunda meydana çıkan hem kendisi hem de çevresindeki yakınlarına da bir altüst eden hastalık şöyle söz eder:

Yedi yıl kolunda dinmeyen bir ağrı, işleyen bir yara ... Doktorların koydukları teşhis: Sağ kol mafsasında arthrite tuberculeuse. Ha bugün ha

yarın o kol kesilecekti (...) Hastane dönüşlerinde ilaç kokularıyla bana gelir, dertleşirdi. Bütün tip deyimleri ile hastalığını, hoyrat doktorları o gün ne dediklerini en ince ayrıntılarıyla anlatırdı; karşılıklı ağlaşırdık sabahlara kadar (Ayvazoğlu, 1998, s.50).

Romanlarda anlatıcı genel tanıtımı, bir tahkiyede okura konuyu ve o konuda oluşan olayların nakil eden kişidir. Bazen birinci kişi gözüyle aktarır ki buna ben-anlatıcı denir, bazen da üçüncü kişi gözüyle o anlatıcı söz konusudur. Fakat her iki durumda anlatıyı anlatan kişi yazarın ta kendisi mümkün diyemeyiz. Ben anlatıcı olsa bile yazarın kendisi söz konusu değildir. Gerek yazar gerekse anlatıcı eserin tüm ayrıntıları bileşkesi olarak görmeyi gerekmektedir. Fakat gerçek olayların aktırılması amaçlayan anı veya otobiyografi kitapları ben-anlatıcı yazarın kendisi mümkündür. Yalnız o da bilgi verdiği dönemdeki şahsiyetini, hayat tecrübesini bugünkü şahsiyeti açısında nakil eder. Anlaşılan o ki bu türle yazılan eserler bile Ben'le yazılan eser, yazıldığı zamanki benini birebir tutmak yanıştır. (Aytaç, 1999, s.69) buna dayanarak Peyami Safa romanın zemini kurarken aydın, yetişkin ve profesyonel bir diliyle yazar. Küçükken sancılı yaşam sebebi olan sağ kolu, romanda başkahraman(anlatıcı) bacağından dolayı çile çeker ve bacak kesilmekten korkar. Başkahraman hem ruhsal hem de bedensel acılarıyla yüzleştiği gibi "Dokuzuncu Hariciye Koşuşu" romanında dikkate çeker üç başlıklı psikolog izlenimler bulunmaktadır:

Sağlık Durumu

Roman boyunca kahraman sağlığını düşünen, genç bir vücut dururken aciz duygusuyla yüzleşmesi, çoğu zaman ümitle ümitsizlikle arasında gidip gelen ruh sahibi temsil eder. Hasta anlatıcı gittiği hastane ortamını taşkın duygusallığa ulaştırmadan betimler ancak okurun romanın içindeki atmosferi ince hüznü fark etmemesi imkânsızdır. Sıhhatli insandan beklenen ritmik, güçlü veya hızlı ayak sesleri yerinde bir kişinin (hastanın) muşambalara sürtünen ayak sesi almaktadır. İyileşmesinde bir ümit olarak görülen doktor ise Sıhhatli bedeni ile hastalara kontrast oluşturur. O, hastanın ince elini uzattığında yitebilecek bir hayal gibi "köpüklenerek uçan ve uzaklara kaybolan beyaz gömleği" ile çabukça hareket edebilmekte ve yazar (anlatıcı) hastane koridorlarını ve odalarını gerçek dünyayı iç dünyasının filtresinden geçirerek, hemen hemen izlenimci bir ressam gibi çizer. (BRITTEN, 2021, s.29)

Karanlık dehliz. Kapalı kapıların mustatil buzlu camlarından gelen soğuk ışıkların buğusu, yüksek ve çıplak duvarlara vurarak donuyor.

Dehlizin sonlarında, görünmeden açılıp kapanan bir kapının gıcirtısı. Muşambalara sürtünen bir ayak sesi. Köpüklenerek uçan ve uzaklarda kaybolan bir beyaz gömlek ve iyot, eter, yağ, ifrazat ve saire kokularından mürekkep, terkibi tamamıyla anlaşılmayan bir hastahane kokusu (P. Safa, DHK, s.5) Kahraman anlatıcı, hastalık ifadesi gösteren her şeye benzetmeye eğilimindedir. Nesnelerde dahi sağlam ve dayanıklı olan şeyin yerine kendisi gibi kırılgan, hastalıklı ve hassas olanı yeğ tutar. Söz misali, annesi ile beraberce yaşadıkları adı geçen kenar mahalledeki evlerin, hasta insanları gibi bitkin hali tasvir eder. Peyami Safa'yla ilgili en etkili biyograflardan biri yazan Beşir Ayvazoğlu'nun eserinde, Kadırga'daki ev kısmını, annesiyle beraber yaşadıkları evin ve o zamanlar mahalle kenarı sayılan kadırgayı Peyami Safa'yı derinden etkilediğini romanda söz ettiği gibi, Küçük ve ahşap evi tahminen 1909 yılında oturdukları söz eder:

Birbirine ufunetli adaleler gibi geçmiş, yaslanmış tahta evler. Her yağmurda her küçük fırtınada sancılanan ve biraz daha eğrilip büğrülen bu evlerin önün den her geçişimde, çoğunun ayrı ayrı maceralarını takip ederdim. Kiminin kaplamaları biraz daha kararmıştır, kiminin şahnişini biraz daha yumrulmuştur, kimi biraz öne eğilmiş, kimi biraz çömelmiştir ve hepsi hastadır, onları seviyorum; çünkü onlarda kendimi buluyorum ve hepsi iki üç senede bir ameliyat olmadıkça yaşaya mazlar, onları çok seviyorum; hepsi, rüzgârdan sancıldıkça ne kadar inilderler ve içlerinde ne aziz şeyler saklarlar, onları çok... çok seviyorum (Ayvazoğlu, 1998, s.48)

Anlatıcı, hasta gibi görülen bu evlerin içlerinde pek değerli şeyler barındırdıklarını açıklar ve kendisinin dış görünüşüne tam tersi olarak iç dünyasının epeyce hayatla dolu ve zengin olduğunu ima eder. Peyami delikanlılık çağından biri alçılı bir kol ile dolaşmak zorunda kaldığını ve ruhunda büyük izler bıraktığını ve aynı zamanda itici bir güçle azimli bir kişi dönüştürdüğünü söyler. Küçük yaştan beri başlayan bu hastalık nedeniyle kendini hastabakıcısı, doktorların yanında ve psikoloji kitapların ortasında bulundu. (Ayvazoğlu, 1998, s.44) bu duruma müteakip kahraman anlatıcı romanın anlatım sürecinde doktorlarla iyi bir ilişki sahiptir. Doktorla yemek yer ve bazen evine kadar gelip onu hastahaneye alır teşrihhanesine kadar sokar.

Yalnızlık Hissi

Çocuk eğitimi ve çocuk psikolojisini çeşitli eserlerin imzasını taşıyan Vehbi Vakkasoğlu'nun eserlerinde, çocuğun psikolojisini alt üst eden bazı kötü alışkanlıklar ve onlardan kurtulabilme imkânı yalnızca Anna ve baba birlikte olmalı ve hareket etmelidir. "Çocuğun temel gıdası sevgidir hem anne hem de baba bu görevi üstlenmeli" (FADHIL, 2018, s. 94)

psikolojik ile ilgilenen öncü isimlerden biri olan Heinz Kohut'un "bir bebeğin hayata geldikten sonra anne aracılığıyla sevilmesi, birinciliğini hissettirmesi ve kabul edilmesi bebek için bir temel aynalanmadır. Bulunmadığı durumlarda etrafına sığınacak bir baba ya da anne o bir ikinci aynalanmadır. Bebek doğduktan sonra yeterince kabul, güven, sevilme ve tatmin edici bir liman bulunmaması durumlarda *aynalanma eksikliğidir*" diye bir kavramdan söz eder. (Özkafacı, 2022, s. 84) romandaki kahraman babasız yetiştiği, ruhunu yeterince gıda doymadığı ve hasta bir anneyle beraber yaşadığını romanın ilk sahifelerden apaçık malumdur. Çocuk olan başkarakter "*yalnız bende meçhul bir hastalık vardı, sekiz yaşımdan beri çekiyordum*" derken çok yalnız olduğunu da belirttiği bir sözcük oyunu yapar. (P. Safa, s.7) "*çekiyordum*" tek başına bu yalnızlık hem gittiği hastanede onunla beraber eşlik eden bir büyüğünün olmayışından hem de Sıhhatli varlıkların dünyasında hastalığıyla öteki canlılardan ayrı kaldığını düşünmesinden kaynaklanır; "*bahçede ağaçların bile sıhhatine imrendiğini*" birçok defa vurgulaması, meçhul hastalığı ile sağlıklı olan insanların dünyasına dâhil sokmamanın neden olduğu acısını işaret eder ve ana karnına dönmek istercesine bir zaviye ilişip büzülerek analık ya da babalık rolü atfettiği doktoru bekler. (P. Safa, s.7).

Romandaki genç kahraman, sağlık durumu kökten sarsan bir başka olay daha vardır. Eren köyde bir köşkte yaşayan sağlık ve maddi durumu pek iyi olan Nüzhet'tir. Kendinden dört yıl büyük olan Nüzhet'i âşık olur ve ıstıraplı bir aşk hikayesi yaşamaktadır. Nüzhet'in onu değil, Doktor Ragıp'la evlenmeye karar vermesiyle birlikte büyük darbe alır, melankolik moduna girer ve sağlık durumu daha çok kötüleşmiştir. Hassas karakterin nedeni sadece hastalığın ona getirdiği güçlükten ibaretten değil, onun aile ortamı perçinleyen melankolik ruh halidir. Hasta çocuk babasızdır ve zayıf, hasta ve oğluna destek olamayan bir annesi vardır. Onunla birlikte hastaneye kadar eşlik etmemekte beraber kahraman ondan hastalığın şiddetini gizler. O yüzden aralarında anne-oğul ilişkisinin rolleri değiştirilmiş dersek yanlış olmaz. Zira anneler çocuklardan ve sevdikleri kişilerden perişan, üzücü ve zor olaylar hep gizlerler. Kahraman anlatıcı bu görevi üstlenmiş sıkıntıları kendi başına çözmeye kalkmıştır. (BRITTEN, 2021, s.31)

Başkarakter aşırı alingan oluşumu kırıncı sözlerden, ruhsal yarayı almamak adına ve eleştiriye karşı karşıya kalmaktansa içine kapanmıştır. Bu hassasiyet yersiz değil, sevdiği Nüzhet ve annesi aralarındaki geçen talihsiz muhavere ne yazık ki kulak misafiri olur:

-İşit! İşitmelisin! Canını sokakta mı buldun? Maazallah Mikrop. [...] Sonra... çekersin

(Ses artıyor). Anladın mı? Çekersin!

-(Şiddetli) Anne! Ben vallahi (Ses azalıyor) değil... (Ses artıyor) vallahi yaklaşıyorum, vallahi uzak duruyorum.

-Şakası yoktur kızım, mikrop bu...- [...] Ayırttım... Çatalına kaşığına işaret... (Yüksek sesle) Evin her tarafı mikrop... (P. Safa, DHK s.70).

Kahraman anlatıcı baştan beri Nüzhet'in annesi tarafından hastalığı nedeniyle dışlanıp ortamda istenilmediğini sezer ve yukardaki muhabbet sayesinde kuşkulandığını şeylerde haklı olduğunu anlar. Bu konuşma kadar içinde olan sevdanın umudunu zirvedeyken ve iyileşme konusunda yavaş yavaş yürüyen kahraman "Kozmopolitlerin Hücumu" adı geçen bölüm büyük ihtimalle öfke infilak etmeleriyle hem Nüzhet hem de ailesinden kopmaktadır. İştittiği kırıncı sözler ve sonra Nüzhet'le olan aşkı bir oyundan ibaret, rastgele bir serüven olarak gördüğü ve ona önem vermediği için rakibiyle evleneceğini söyleyince genç anlatıcı içinde trajedinin doğmasına neden olmuş ve sevgi acısı ile palazlanan bu hastalık daha engelli olma düşüncesi ve içine dönük bir hale gelip yalnızlığıyla baş başa kalır. (BRITTEN, 2021, s.31)

Yalnızlık hissi romanda pek çok yerde hissettirildi onlardan biri da Haydarpaşa gittiği an oradaki tek başına Mithat Bey dahil ortada olmadığını, beklerken acılar içini perişan ettiğini hele mezarlıkta gördüğü mısralar daha çok yıkılır hale sokulduğunu ve bir an duygularını salar anlatmaktadır. Çok zaman geçmeden özellikle hastanede muayene için beklerken ameliyattan gelen operatör "zavallı... o Darülmualiminli genç yok mu?... Onun bacağı kesiliyor." Duyduğu korkunç sözler onu duracak ayağı kalmadığı gibi psikolojisini alt üst yapar. Romanı okuyan kişi bu hasta çocuk neler geçirdiğini, içinde bulunduğu durumu nasıl katlandığını, o çileyle yaşayan bir çocuğun psikolojisini perişan hale olduğunu, dayandığı nice acılar bitmez tükenmez olur. Ameliyat süreci başlar başlamaz çocuğu bir odaya alan doktorlar, oradaki yalnızlık hissi "hep gittiler, yapayalnız" (P. Safa, DHK s.97) diye sesler o çocuk. Odada beklerken akşamı bile artık yabancı geliyor ona, hiç tanımadığı bir akşam hem çocuk haliyle ameliyata terk edilmiş birini olarak hem çıplak duvarlar ortasında buluyor kendini hem de telaştan psikolojisini yıpranmış duruma gelir.

Rekabetlik Duygusu

Freud'un temellerini başlatmış olduğu libido teorisi ve narsizm kavramı, ilklere bireyin psişik enerjisi alemdekilere yöneltmektense kendi egosuna yöneltmesi olduğundan ibarettir. (Freud, 2018, s.488) fakat Sigmund Freud'un narsisizm kavramını çeşitli yorumlarda ve birçok defa farklı biçimlerde işletmesini nedeniyle birlikte, kavram farklı hallere gelmiş durumundadır. Freud narsisizmi ikiye ayırır, birincisi sağlıklı

normal narsisizmi ikincisi ise patolojik narsisizmidir. (SOLMAZ, 2021, s.19) Patolojik narsisizm psikanalitik teoriye göre, çocukların erken döneminde başlayan ihmal, korku, ebeveyni kaybı, alay vb. duygular yaşanırsa kendini savunmak amacıyla narsistik bir yapı geliştirebilme imkânı sağlarlar. Dışardan güçlü ve kendine güvenen görünse de iç dünyasında başka bir yapıya sahip, kırılğan olduğunu aşikârdır. Bunu nedeni çocukluk dönemi yeterli güven ve sevgi görmeyeni, ileri zamanda kendini pek değerli hissetmediği için mecburen dışardan ilgi almak ya da görmek zorunda kalır. (SOLMAZ, 2021, s.29)

Peyami safa küçük yaşta babasız büyüdüğünü, hasta bir anneyle beraber yaşadığını, çocukluk hayatı yaşamadan hem kendine hem ailesine gelir sağlamak zorunda kaldığını, hasta bir bacakla hastanelerde kaderinle yüz yüze kaldığını ve başarısız bir ilişkiden sonucu hayal kırıklığı yaşadığını görmektedir. Bu izlenimden çıkarak *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* romandaki başkahramanın yengesi, Nüzhet'in annesi, her zaman kızını Doktor Ragıp ile evlendirmek kafasına taktığını görür. Bu aday sağlıklı bedeninin her parçası aynı renk (pembelik) ciddi halinde bile gülen bir ağzı vardır. Kahraman anlatıcı bu doktorun sağlıklı bedenine ve sahip olduğu sosyal konumuna karşın küçük görür ve küçümser. Genç anlatıcı hastalığından dolayı içli duygularla hareket eder, Doktor Ragıp onun aksine rakam ve ölçülerden ibaret olduğunu ifade eder. Bundan böyle kahraman anlatıcı, Doktor Ragıp bir rakip olarak görür ayrıca kendi söyleyişle “düşman” olduğunu belli eder. Romanda yer alan doktorun tasviri (s.62) onun kendini güvenen ve rahatça davranan bir özelliği sahiptir. İçli bir kişi olmadığını duygusuz realist biri okuru hissettirmek eğilimindedir. (büyükkavas kuran, 2005, s.143)

Tarihçilerin Gözünde Dokuzuncu Hariciye Koğuşu

9. hariciye koğuşu romanında ağır ağır hasta bir çocuğu fakat akli başında bir kişi izlemektedir. P. Safa otobiyografik üslubu değişik bir düşünüşle vazgeçilmez uyumu kurarak, yaşandığı olaylar kişiliğiyle, olayları izah ederken kişiliğini ve çocuk şahsında başarılı bir biçimde birleştirdiğini sağlamıştır. Bu teknikle çocuk bedeni ve ruhtaki acıları ile beraber gerçekçi ölçüler romandaki yerini alırken, bahsettiğimiz acılar psiko-fizyolojik nitelikleriyle sunmakta yazara düşer. Bu roman yayınladığından beri Türk edebiyat dünyasının ilgisini çekmiştir. (Çelik, 2007, s. 560)

İstanbul 1899 yılında doğan Peyami safa, babası serveti Fünun şairlerinden biri olan İsmail safa ve bedia hanımın evladıdır. Henüz iki yaşından beri yetim kalan P. Safa dokuz yaşındayken sağ kolunu ciddi bir hastalığa maruz kalmış 17 yaşa kadar devam eden uzvi ve ruhi acılar yaşanmasına neden olmuştur. Uzun süre tedavi süreci gören Peyami

sonunda kolunu kaybetmekten kurtulmuştur. Haslık ve savaş yüzünden maddi durumu darılır ve lise eğitimi devamını engellemiştir. Yazar bu zor dönemin Hatıralarından istifade ederek 9. Hariciye koğuşu romanın yazmaya kalkmıştır. (Ağca, 2007, s.420)

Peyami safa iç dünyasına yönelen romanı dokuzuncu hariciye koğuşu imtiyazlı bir duruma sahiptir. Adı geçmeyen başkahraman on beş yaşından beri hastasıyla bir yaşam mücadelesi sürmektedir. Söz konusu bunalımlarını ön plana çıkmasıyla birlikte bedensel rahatsızlığın, psikolojik çözümler, ruhsal inikaslari, yersel tasvirler ve hastalığa bağlı tasalar aracılığı ile anlatır görmektedir. (kanter, 2017, s.248)

Otobiyografik doğruluklara dayanan roman, bu psikolojik analizinde acı çeken kahramanın derinliklerine kadar bulmaktadır. Yoksulluk, kimsesizlik, hastalık hissi olsa bile gençliğin sevda özlemi susmamaktadır. Kahraman anlatıcının ağzından işittiğimiz bütün o acı ve yalnızlık sayfaları, girgin bir anlatımın etkisiyle araya gelince edebiyatımızın göz ardı edilmeyen eserlerden biri olur. Akrabası olan Paşanın kızı Nüzhet, romanda bir doktor kişiliği taşıyan Dr. Ragıp'la evliliğinden doğan yazarın kırgınlığı ve hastalığı artmakla yaşam mücadelesi verir. Kemik vereminden ayağını kesilmesi ihtimalden korkan genç kahraman hem acısını ile beraber yaşamak hem de umutsuz aşkını buharlaşıp sonunu görmek. Çile, Hastalık ve hastane, bunların romanın baş kişisi dense yanlış olmaz. Bizde pek âdet olmadığı biçimde kişi, kendi içini kazıp açmaktadır. (Mutluay, 1973, s.545) 9. Hariciye Koğuşu roman, içtenliğinin ulu tesiri ve anlatımının ustalığı ile beraber romanımızın bir başarı hikayesi söz konusu değil sadece, ruh çözümlerindeki o başarı yanında, içinde bulunduğumuz gün de geçerliğini ve önemini muhafaza eden bilinçaltı tekniğin ilk defa bu romanda uyguladığını görmektedir. (Okay, 2020 s.123)

Yazar 9. Hariciye Koğuşu romanında bilinç akımı, iç konuşmalar gibi çağdaş psikolojik romanların mühim bir özelliğın sahibi taşıyan anlatım tekniklerini maharetle kullanarak, roman kahramanının iç dünyasını realist ve doğal bir şekilde vermeye çalışmıştır. Roman bir başka özelliğı sahiptir, hasta genç ile âşık olduğı kız arasındaki aile yapısı, yaş, ekonomik durumu, sosyal çevre, ayrıca davranış şekli gibi bütün değerlerin bir zıtlık üzerine kurulmuştur. Öyle ki, bu zıtlık esas olan kişi hasta gencin Nüzhet'e olan aşkının ilerlemesi ile en uzak sınırlara varır. Bu zıtlıklar, zenginlik, sosyal çevre, ayrıca davranış ve tavırların verilmesiyle sağlanır. Zaman ilerledikçe artan bu zıtlıklar, kahraman hasta gencin duygularını keşfedecek ve yorumlayacak ölçüde vaktinden önce olgunlaşmasına neden olmuştur. Tüm bu gelişmeler, bir taraftan ondaki sevginin şiddetini artırmakta, öbür taraftan bu özellikleriyle

"hastalığını sevmekte, onu hem kendi içinde hem de kendi dışında yaşayan ayrı bir uzviyet, ayrı bir varlık olarak seyretmekte, müşahade etmektedir." P. Safa'nın bütün romanlarında dikkate çeken ve kendi söyleyişiyle "müşahhasan mücerrede, hareketten tasvir ve tahlile gitme" bu teknik ile bu romanda bile karşılaşıyoruz (kokmaz,2023, s.415).

Tanpınar'a göre bu roman, Küçük yaşta (henüz 15 yaş) sizlere ruhun ve etin acılarını izah ediyor. Olgun düşüncesine ve vakur yaşına şaşımamak olmamalıdır. Zira bu genç ruhu, ilk ve temel eğitimi yaşam zorunluğu ve hastalık benzer iki etkili ve acı deneyimden almıştır. Mevt 'ün küçük yaştan beri etrafını sarmış, ayakta duramaz bağlar ile ona yapıştığını görmüş, hastanenin dehlizlerinde sıranı beklemiş, odalarda bembeyaz duvarlarına yara ve ilaç kokusu sinmiş, hastalıklı bir vücudu çekerek götüren üzücü bir geleceğin düşüncesi üzerine kapanmış, çok sevdiği bir validenin üzüldüğünü görmemek adına çektiği açların saklamayı, ayrıca onlardan sağlık durumunu gizlediğini öğrenmiştir.

Tek sözcükle o, bir yaşının çocuğu imkânızdır, o bir acının adamıdır. Hastalıktan aldığı aşırı his, kendini ve çevresini ilgilendiren en ufak meseleler üstünde uzun süre durur ve bir çözüm bulmaya çalışır. 9. *Hariciye Koğuşu* Roman'ın iki kahramanı vardır, biri acı çeken insan öteki ise onu bekleyen yazgıdır. Romanda bu iki başkahraman dışında herkes yok sayılmıştır. Nüzhet, Nüzhet'in babası(paşa), hastanın annesi ve doktorlar... doktorlar, bir hasta olarak onlara muhtaç olduğu için; arkadaş, yaşam sürecinde gerekli olduğundan; anne, anne diye romanda bulunur. Saydığımız bütün bunları isterseniz okurun hafızasında tekrardan anlam kazandıran unsurlar olarak görün, isterseniz yazar anlatıcı size sunduğu durumlarıyla kabul edin; sonunda Dokuzuncu *Hariciye Koğuşu* Romanındaki hikâye, hayal kırıkları ve ihmal ile dolu bir yolun son durağı hastanede kendini bulur bir gencin hikayesidir. Bu minik romanın satırlarında senelerce çektiği hastalık iç içe yaşayıp alışmış çocuğun ızdırabının izlerini hissetmeyi gayet mümkündür. Romanı okuyan kişi bedeninde ürperti ve ruhunda bir hüznün geçiyorsa, bil ki bu doğallığın gücünden beslenir. 9. *Hariciye Koğuşu* Romanı tamamlanmamışlık duygusu vardır, sanki bu hikâyenin bir kısmı tanık oluruz. Bu kahraman anlatıcı geniş çevresi(ailesi) içinde, o zamandaki savaş günleri ve zor şartları da görmek isteriz. Bütün bunlara karşın bu romanı son yılların en etkili eserlerinden biri olarak şüphesiz ki sayılmaktadır. (Tanpınar, 1992, s.379)

Sonuç

Avusturyalı Sigmund Freud'un attığı psikanalitik kuramların temelleri, bireyin iç dünyası hakkında çözümlemeler ve tedavi uygulamasını sağlar.

Hem edebiyat hem de psikolojik birbirlerine benzer imkanlar sunar olmuştur. Bazen psikolojik edebi yapıtları bir kaynak olarak kullanabildiği gibi edebiyatçılar da ters yapar psikolojiyi, kendi eserlerinde bir malzeme olarak kullanılırlar. Yazarın iç dünyasıyla edebi eseri aralarındaki ilişki kurabilirler. Edebi eser bazen bir sanatçının aynası haline gelir. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Romanı, Peyami Safa'nın aynasıdır. Romanda başkahraman, küçük yaştan beri sancılı bir yaşam süren genç, hastalıktan dolayı karakterini şekillendirip bacağındaki kusur onun bir çekingen ve hassas bir yapıya sahibi kılar. Çoğu zaman romanda olayların akışına dair düştüğü sıkıntıların tek başına çözmeye çalıştığını, ebeveyn kayıpları apaçık onun yoksulluğa daha çok çeker olmuştur. Yazarın iç bastırılanları, şuuraltına itilen ve açığa çıkaramadığı çeşitli istekleri, psikanaliz yöntemi ile başta edebi eseri olmak üzere ve sanatçının ruh dünyasını ortaya çıkarmasına sağlar. Peyami Safa'nın iç dünyası, çocukken yaşayışı, yalnızlığı vb. psikanalitik edebiyat yöntemi ile değişik hali ortaya çıkmasına imkân sağlamaktadır. Yazarın kişisel sorunları, solmuş biten aşkı, bilinçaltı, yaşam tecrübesi, çektiği acıları vb. unsurlar Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Romanı ana mihverini oluşturur.

Kaynakça

- Ağca. Dr. Hüseyin, 2007, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Cilt 7, Atatürk Kültür Merkezi Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Aytaç, Prof. Dr. Gürsel, 1999, *Genel Edebiyat Bilimi*, Papirüs Yayınları 1. Basım, İstanbul.
- Ayvazoglu, Beşir, 1998, *Peyami Hayati Sanatı Felsefesi Dramı*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- BRITTEN, ARŞ. GÖR. FATOŞ IŞIL, 2021, *Bedensel Sorunlar Çerçevesinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme: Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve İnsanın Esareti*, söylem ARAŞTIRMA MAKALELER.
- Büyükkavas Kuran, Şeyma, 2005, *Peyami Safa'nın Romanlarında Şahıs Kadrosu*, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Çelik, Doç. Dr. Yakup, 2007, *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, Cilt 8, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- FADHIL, Marwan, 2018, *Vehbi Vakkasoğlu'nun Eserleri Üzerine Bir Çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Freud, Sigmund, 1979, *Sanat ve Sanatçılar Üzerine* (Tercüman Kâmuran Şipal), Bozak Matbaası, 1. Baskı, İstanbul.
- Freud, Sigmund, 2018, *Psikanalize Giriş Dersleri* (Çeviren Selçuk Budak), Öteki Yayınevi, 7. Baskı, İstanbul.
- Freud-Jung-Adler, 1981, *Psikanaliz Açısından Edebiyat*, (Çeviren: Selahattin Hilav), Dost Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Kanter, Doç. Dr. Beyhan, 2017, *Yeni Türk Edebiyatı*, Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, Mardin,.

KARABULUT, Mustafa, 2011, *CAHİT SITKI TARANCI'NIN ŞİİRLERİNE PSİKANALİTİK BİR YAKLAŞIM*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer.

Kokmaz, Ramazan, 2023, *Yeni Türk Edebiyatı 1839-2000*, Grafiker, 15.Baskı, Ankara.

MORAN, BERNA, 1991, Edebiyat kuramları ve eleştirisi, İletişim Yayınları, 8. Baskı.

Mutluay, Rauf, 1973, *50 Yılın Türk Edebiyatı*, İş Bankası Kültür Yayınları 126, İstanbul.

Okay, M. Orhan, 2020, *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, 10. Baskı.

ÖZER, Esra, 2018, *Peyami Safa'nın Düşüncelerinin Romanlarına Yansıması*, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.

Özkafacı, Aysun Aktaş, 2022, *Kaostan Düzene Geçiş: Sanat ve Yaratıcılık Bağlamında Ressam Fikret Mualla Saygı'nın Yaşamına Bütüncül Bakış*, TÜRKİYE BÜTÜNCÜL PSİKOTERAPİ DERGİSİ, CİLT: 5 / SAYI: 9 .

Safa, Peyami, 1915, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Romanı, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

SOLMAZ, Muhammed, 2021, *Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ve Narsistik Eğilim İlişkisi: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, 1992, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

References

Ağca. Dr. Hüseyin, 2007, *Encyclopedia of Turkish World Literature*, Volume 7, Atatürk Cultural Center Ministry Publications, Ankara.

Aytaç, Prof. Dr. Gürsel, 1999, *General Literature*, Papirüs Publications, 1st Edition, İstanbul.

Ayvazoglu, Beşir, 1998, *Peyami Hayati Art Philosophy Drama*, Ötüken Publications, İstanbul.

BRITTEN, RES. ASSIST. FATOŞ IŞIL, 2021, *A Comparative Study within the Framework of Physical Problems: The Ninth Foreign Ward and Human Captivity*, discourse RESEARCH ARTICLE.

Büyükkavas Kuran, Şeyma, 2005, *Character Cast in Peyami Safa's Novels*, PhD Thesis, Ondokuz Mayıs University, Samsun.

Çelik, Assoc. Prof. Dr. Yakup, 2007, *History of Turkish World Literature*, Volume 8, Atatürk Cultural Center Publications, Ankara.

FADHIL, Marwan, 2018, *A Study on the Works of Vehbi Vakkasoğlu*, Master's Thesis, Isparta.

Freud, Sigmund, 1979, *On Art and Artists* (Translator: Kamuran Şipal), Bozak Printing House, 1st Edition, İstanbul.

- Freud, Sigmund, 2018, Introduction to Psychoanalysis Courses (Translator: Selçuk Budak), Öteki Publishing House, 7th Edition, Istanbul.
- Freud-Jung-Adler, 1981, Literature from a Psychoanalytic Perspective, (Translator: Selahattin Hilav), Dost Bookstore Publications, Istanbul.
- Kanter, Assoc. Prof. Dr. Beyhan, 2017, New Turkish Literature, Mardin Artuklu University Publications, Mardin.
- KARABULUT, Mustafa, 2011, A PSYCHANALYTICAL APPROACH TO CAHİT SITKI TARANCI'S POEMS, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer.
- Kokmaz, Ramazan, 2023, New Turkish Literature 1839-2000, Grafiker, 15th Edition, Ankara.
- MORAN, BERNA, 1991, Literary theories and criticism, İletişim Publications, 8th Edition.
- Mutluay, Rauf, 1973, Turkish Literature of 50 Years, İş Bankası Culture Publications 126, Istanbul.
- Okay, M. Orhan, 2020, Turkish Literature in the Era of Westernization, Dergah Publications, 10th Edition.
- ÖZER, Esra, 2018, The Reflection of Peyami Safa's Thoughts in His Novels, Master's Thesis, Kastamonu University, Kastamonu.
- Özkafacı, Aysun Aktaş, 2022, Transition from Chaos to Order: A Holistic View of the Life of Painter Fikret Mualla Saygı in the Context of Art and Creativity, TURKISH JOURNAL OF HOLISTIC PSYCHOTHERAPY, VOLUME: 5 / ISSUE: 9.
- Safa, Peyami, 1915, The Ninth Foreign Ward Novel, Ötüken Publications, Istanbul.
- SOLMAZ, Muhammed, 2021, The Relationship between Religiosity and Narcissistic Tendencies in University Students: The Example of Izmir Katip Çelebi University, Master's Thesis, Izmir Katip Çelebi University, Izmir.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, 1992, Articles on Literature, Dergah Publications, 3rd Edition, Istanbul.